

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

EL SARDANISTA PORNOGRAFO

Joan Sanxo Farrerons

de Jean-Louis Guereña

Editorial: Renacimiento

Sevilla, 2019 | Pàgines 287

Història de l'erotisme

L'obra de Joan Sanxo Farrerons, víctima també de la censura de les dos dictadures del segle XX, ha caigut pràcticament en l'oblit fins que el professor Guereña, catedràtic emèrit de la Univer-

sitat de Tours, l'ha estudiada i publicada. Sanxo Farrerons (Barcelona, 1887-1957) fou un empresari catalanista molt dinàmic que promogué el primer aplec sardanista a Vallvidrera, va crear el setmanari *El Teatre Català* i, des de 1918 i el començament de la guerra civil, va gestionar la Imprenta Layetana i La Novela galante, empreses editorials en què va publicar una enorme quantitat de novel·letes eròtiques en castellà en una sèrie de 28 col·leccions molt mal vistes per la moral puritana de l'època però que van circular i es van llegir profusament: *Biblioteca Fauno*, *La Novela Deliciosa*, *Biblioteca Lesbos*, *La Novela Revoltosa*, etc.

Empresari modern, emprenedor i molt actiu, va representar l'UFA, la important productora alemanya de pel·lícules i en va adaptar algunes. També va ser mànager del boxador filipí Luis Logan, i amb el pseudònim 'Laura Brunet' va publicar *Desnudismo integral* (1931). El llibre, molt ben documentat, conté un apèndix gràfic amb 44 pàgines de reproduccions de portades d'aquelles publicacions tan delicioses. **JP**

BENITO PÉREZ GALDÓS.

Vida, obra y compromiso

de Francisco Cánovas Sánchez

A la fi de 2019 va veure la llum aquest *Benito Pérez Galdós. Vida, obra y compromiso* en el qual el professor d'Història Francisco Cánovas Sánchez pretén donar compte de la quasi inabastable —per extensió, tant en títols publicats com en el temps comprés per la seua obra— producció literària de l'escriptor canari i de les múltiples arestes i denses implicacions d'aquesta obra. Tantes que pot afirmar-se sense caure en cap exageració que Galdós és el més important novel·lista de tot el nostre segle XIX i la seua obra de lectura obligatòria per a entendre totalment la nostra història moderna.

En els setze capítols d'aquest estupend estudi biogràfic i literari —amb una substanciosa introducció que els encapçala i diversos apèndixs a manera de tancament— Cánovas Sánchez exposa de manera nítida i documentada al mateix temps, l'evolució biogràfica i vital de Pérez Galdós, des de la seua infància i primera joventut a Las Palmas de Gran Canaria fins al Madrid de la seua plenitud periodística i narrativa, i el Santander de la seua maduresa, èxit, polèmiques i reconeixements. Anotaríem, això sí, certa descompensació en la seua mirada cap al purament històric-biogràfic enfront del periodístic-narratiu: a partir de cert moment el lector atent percep que la solven-

Editorial: Alianza Editorial

Madrid, 2019

Pàgines 499

cia de l'autor en el primer àmbit es dilueix una miqueta en el segon. De totes maneres, això no és obstacle perquè puguem fer-nos un idea general i bastant completa de qui va ser Pérez Galdós i quina va ser la seua obra a l'Espanya de l'època, un país que va viure un procés revolucionari burgès a empenes i rodolons —com acostumem amb tot l'important—, tard i malament en comparació amb la resta d'Europa.

Sorprén l'oblit per part de l'autor d'aquest estudi de gran part de les novel·les escrites per Galdós en la dècada dels anys 70 —qualificades per ell mateix com a «novel·les abstractes»—, relats tendenciosos, de tesis, combatius i fins i tot propagandístics si es vol —*Doña Perfecta*, *Gloria*, *La familia de León Roch*, etc.—, anteriors a les grans novel·les galdosianes de tall naturalista dels anys huitanta —*Fortunata y Jacinta* al capdavant de totes elles—. Al professor Cánovas Sánchez l'atrauen més, sense cap dubte, els *Episodios Nacionales* —la història novel·lada— més que les novel·les —històriques sempre— pròpiament dites, obres en les quals Galdós va instituir la realitat circumdant i la societat —especialment les emergents classes mitjanes— com a materials i tema de fons de la novel·la —gènere literari burgès per excel·lència—. Amb tot, es tracta d'un interessant treball de divulgació galdosià, cent anys després la mort del novel·lista. Esperem que siga el primer d'una llarga llista. Pérez Galdós i la novel·la espanyola del XIX bé el mereixen. **JMSR**

GENT I LLOCS

Gabriel Cualladó

Edició: Álvaro de los Ángeles

Editorial: Universitat de València, Generalitat Valenciana, IVAM, Ajuntament de València

València, 2019 | Pàgines 157 | Catàleg

Quan una exposició es desmunta, la memòria de les obres que s'han exposat perdura en els catàlegs, que deixen constància del valor artístic i de l'esforç de comissaris i

organitzadors. També serveixen perquè les persones que, per diversos motius, no hagen pogut visitar l'exposició, se'n facen una idea. A més de les oportunes reproduccions de les obres seleccionades, els catàlegs també contenen els estudis que les contextualitzen. En este cas, a més de les presentacions institucionals, hi ha una anàlisi detallada del comissari, Álvaro de los Ángeles, sobre l'obra del fotògraf valencià Gabriel Cualladó (1925-2003), qui formà part del Grup Afal y fou un dels impulsors del moviment renovador de la fotografia espanyola en la segona mitat del segle XX.

En paraules del comissari, «a Gabriel Cualladó li interessaven les persones per damunt de qualsevol altra cosa. Les pròximes i les altres, amb les quals semblava tenir la virtut d'iniciar una ràpida relació amistosa.» En la col·lecció publicada, en efecte, destaquen els retrats de figures humanes, com el conegut de Joan Fuster del projecte La Albufera (1985) i els altres de persones menys conegudes que tenen una expressivitat i una força extraordinàries. **JP**

destaquem...

Knud Rasmussen i la cosmovisió del poble inuit

Sempre m'he sentit atret per aquest món cru i gèlid dels pols: l'àrtic i l'antàrtic. Són llocs inhòspits i inflexibles, extrems. La vastitud d'aquests paisatges nivis és una invitació per a posar a prova les teues capacitats físiques i emocionals, portant-te a superar límits que mai haguessis estat capaç d'imaginar, o sumint-te sense compassió en la bogeria. Potser per tot això, les figures dels exploradors que van rastrejar aquestes zones de vents glacials m'hagi fascinat des de xicotet. Potser, també, perquè ells simbolitzen la recerca d'una nova èpica, com la que protagonitzés Ulisses, un repte envers un mateix.

Cèlebres són les gestes d'Amundsen, Shackleton i Scott per «conquistar» el Pol Sud, una carrera que els va valer la glòria però que va comportar les morts de molts dels tripulants de les seues expedicions i, fins i tot, les d'ells mateixos. Existeix, no ho nego, un elevat grau de romanticisme en aquestes proeses que més d'un con-

sidera simplement clares demostracions d'estultícia. Aquesta idea fantàstica ha estat alimentada per l'afany de superació de l'ésser humà i malgrat el risc que comporta ha donat bona mostra de la necessitat que tenim sempre de fer un pas més enllà, de voler endinsar-nos en el desconegut.

En aquesta època d'exploracions i grans descobriments, en aquells anys de la conquesta dels Pols, va aparèixer un altre aventurer que, al contrari dels seus col·legues, no ambicionava ser el primer a arribar a cap part. Em refereixo al danès Knud Rasmussen, el primer home que va travessar el Pas del Nord-oest —des de Groenlàndia fins al Pacífic— en trineu de gossos, una autèntica proesa, encara que la seua pretensió no era una altra que trobar l'origen del poble inuit. «A ell li interessaven les persones», assenyala Blanca Ortiz Ostalé, traductora i encarregada de l'edició i el pròleg del llibre *Mitos y leyendas inuit* (Siruela), una obra que recull alguns dels relats populars, místics i fantasiosos, dels esquimals i

que Rasmussen va recopilar durant el seu periple per aquestes terres del nord.

Rasmussen va realitzar la seua primera expedició en 1902 i aquella experiència va ser definitiva per a la seua pròpia vida, ja que en els anys posteriors, i fins a la seua mort en 1933, es va dedicar en cos i ànima al reconeixement de la terra que li va veure néixer, Groenlàndia, i al profund coneixement de les tradicions dels inuit que, gràcies a aquesta exquisida obra, podem conèixer millor. Així, a través de la cosmovisió d'aquest poble ancestral, enigmàtic i pràcticament desconegut encara avui, som participants del seu particular imaginari, de les seues creences i forma de vida.

El filòleg i historiador francès Georges Dumézil afirmava que «un país sense llegendes es moriria de fred», i que «un poble sense mites està mort». Amb els relats que Rasmussen va recollir en els seus viatges i convivències queda patent que el poble inuit és un poble que malgrat les inclemències, continua viu. En definitiva, aquestes narracions que es van transmetre de manera oral aconsegueixen explicar i entendre l'origen d'una realitat més vasta, establint vincles entre el terrenal i l'espiritual. **≡**

Eric Gras

MITOS Y LEYENDAS INUIT

de Knud Rasmussen

Edició i traducció: Blanca Ortiz Ostalé

Editorial: Siruela

Madrid, 2020

Pàgines 228